ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 16.6.2025 г.
COM(2025) 290 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Състояние на цифровото десетилетие за 2025 г.: продължаване на изграждането на суверенитета и цифровото бъдеще на ЕС

{SWD(2025) 290 final} - {SWD(2025) 291 final} - {SWD(2025) 292 final} - {SWD(2025) 293 final} - {SWD(2025) 294 final} - {SWD(2025) 295 final}

European Commission

Състояние на цифровото десетилетие за 2025 г.:

Продължаване на изграждането

1. Въведение

Цифровата трансформация на ЕС е основна движеща сила за осигуряване на запазването на конкурентоспособността и устойчивостта на Европа, намаляване на прекомерната ѝ зависимост и засилване на технологичния ѝ суверенитет, като същевременно се укрепва стратегическата ѝ автономност[1]. За тази цел с приетата през 2021 г. Програма за политиката на цифровото десетилетие (ППЦД)[2] на ЕС е предоставена структурирана, стратегическа и правно обвързваща рамка за управление, която му предоставя възможност да намира посоката в една все по-нестабилна геополитическа, икономическа и технологична среда. Това показва непоколебимостта и ангажираността на ЕС за **решителни и дългосрочни действия, които да допринесат за визията му за една цифрово трансформирана Европа**.

В контекста на днешните геополитически предизвикателства ППЦД стана по-важна от всякога. Укрепването на технологичния суверенитет и устойчивост на Европа е от ключово значение за защитата на стратегическите интереси и засилването на водещата позиция и конкурентоспособността на ЕС в световен мащаб. ППЦД играе ключова роля в този контекст, като насърчава координацията между държавите членки, съгласува усилията им и отговаря на спешната необходимост от ускорена цифрова трансформация.

Чрез цифровото десетилетие ЕС определя и наблюдава цифровите цели и задачи, съгласува инициативите чрез национални пътни карти и засилва съвместните инвестиции. Това показва непоколебимостта и ангажираността на ЕС за **решителни и дългосрочни действия, които да допринесат за осъществяване на визията му за една цифрово трансформирана Европа**. Освен това с цифровото десетилетие се насърчава **сътрудничеството** на равнището на ЕС, държавите членки, регионите и градовете, като се ускорява цифровата трансформация и се подкрепя прилагането на Компаса за конкурентоспособността[3]. Чрез възприемането на по-широка интегрирана перспектива цифровото десетилетие се свързва с конкурентоспособността, суверенитета, устойчивостта и демократичните ценности. Това подчертава факта, че **цифровата трансформация е въпрос не само на стимулиране на иновациите и растежа, но и на насърчаване на най-важните стратегически активи за суверенитета, стабилността и влиянието на Европа в световен мащаб,** както е показано на фигура 1.

В настоящото съобщение се описва **състоянието на цифровото десетилетие през 2025 г.**, като се разглеждат съответното развитие на цифровата политика и напредъкът в цифровата трансформация на ЕС след последния доклад, публикуван през 2024 г. С него се полагат и основите за прегледа на ППЦД през 2026 г. с възможни промени в целите, задачите и управлението с оглед на технологичното развитие и развитието на политиката на ЕС.

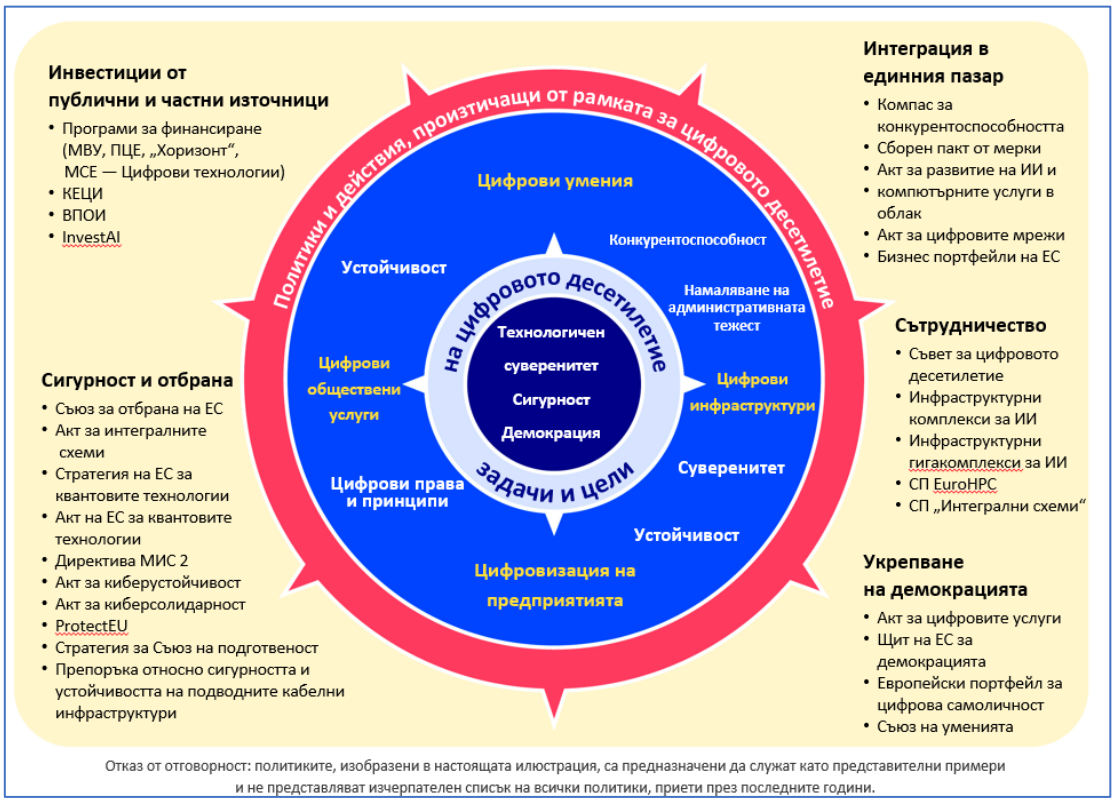
По-подробни анализи, включително препоръки на равнището на ЕС, са представени в приложенията към съобщението и в подкрепящи документи, по-специално работни документи на службите на Комисията, Евробарометър и проучвания[4], като **всички те съставляват доклада за състоянието на цифровото десетилетие за 2025 г.**

По-конкретно настоящото съобщение е придружено от 28 приложения:

[1] Вж. по-конкретно COM(2025) 30 final — Компас за конкурентоспособността на ЕС, както и годишния доклад за напредъка относно изпълнението на Стратегическия компас за сигурността и отбраната за 2024 г.
[2] РЕШЕНИЕ (ЕС) 2022/2481
[3] Компас за конкурентоспособността на ЕС, COM(2025) 30 final.
[4] Моля вж. следната страница: https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/policies/2025-state-digital-decade-package.

- в **приложение 1** се съдържа обширен анализ на постигнатия напредък към изпълнение на целите и задачите на цифровото десетилетие заедно с хоризонтални препоръки, отправени към всички държави членки;
- в **приложения 2—28** се прави обобщение на анализа, изготвен за всяка от 27-те държави членки, включително се отправят специфични за всяка държава препоръки.

Фигура 1: Цифровото десетилетие и цифровите приоритети на ЕС

2. Проследяване на общия напредък на ЕС в рамките на цифровото десетилетие

a. 2025: определяща година за бъдещето на ЕС

През 2025 г. **глобалната революция в областта на изкуствения интелект (ИИ) набира още по-голяма скорост с открития** в сферата на основополагащите технологии, които преначертават границите на иновациите, дават ново определение на конкурентоспособността и променят ежедневието на хората. Работниците вече използват инструменти с ИИ за повишаване на производителността — от сътрудници в производствените помещения при производството до разработването на служебен софтуер, базиран на ИИ — като рационализират задачите и подпомагат вземането на решения. Междувременно автомобилните паркове с автономни автомобили започват да се разрастват, особено в САЩ и Азия, като със самоуправляващите се таксита и услуги за доставки се задават нови стандарти за градска мобилност и икономическа ефективност. Освен това с ИИ се постига коренна промяна в здравеопазването, като то става по-ефективно, достъпно и икономически устойчиво. ИИ променя из основи и екологичния преход. Предоставя се възможност за екологичен мониторинг в реално време, подкрепя се кръговата икономика, рационализират се промишлените процеси и се подпомага по-интелигентното управление на ресурсите в сектори като водоснабдяване, енергетика, транспорт и селско стопанство. На фона на този бърз напредък ключов нововъзникващ въпрос е как да се

оползотвори потенциалът на ИИ чрез ефективна политика и демократично управление, за **да се насърчи напредъкът на обществото**, като се създадат благоприятни условия за широкообхватен просперитет, приобщаващ растеж и обществени ползи[5].

Утвърждаването на водещата позиция на ЕС и превръщането на Европа в истински „континент на ИИ“ е първостепенен приоритет, изискващ цялостен набор от активи, възможности и инфраструктури — от задълбочени умения до стабилни етични рамки — както е показано на фигура 2. Това включва по-специално високоефективна цифрова инфраструктура — от свързаност до квантови изчислителни технологии — в подкрепа на настоящия ръст на иновациите в областта на ИИ. **Значителното увеличение на изчислителната мощност, съхранението на данни и бързата и сигурна свързаност с ограничено закъснение** също са от съществено значение за обучението на модели с общо предназначение и разработването на вертикално интегрирани приложения с ИИ.

Фигура 2: Седемте стълба за постигането на водеща позиция в областта на ИИ и ролята на цифровото десетилетие

Тези основополагащи технологии са от решаващо значение за отбраната и киберсигурността, като предоставят възможност за анализ на данни в реално време, ситуационна осведоменост на бойното поле, автономно вземане на решения, криптоанализ, сигурни комуникации и решения в областта на киберсигурността от следващо поколение.

Това има допълнителна стойност, тъй като се очаква **10 % от разходите на ЕС за отбрана да бъдат насочени към европейските наукоемки технологии**, което потенциално ще доведе до годишно пазарно въздействие в размер на 245 милиарда евро като мощен катализатор за иновации и съживяване на промишлеността[6]. **Междувременно геополитическите промени превръщат зависимостите на ЕС от цифровите вериги на доставките в стратегически уязвими места**. Тъй като веригите на доставките все повече се използват като оръжие чрез прекомерна зависимост от високорискови доставчици или ограничения и тарифи, **на преден план в дневния ред на ЕС излиза технологичният суверенитет**, което поражда необходимост от по-координирана промишлена политика, по-задълбочени публично-частни партньорства и целенасочени инвестиции с цел ЕС да бъде поставен в положението не просто на пасивен потребител на глобални технологии, но на проактивна, конкурентна сила, водена от своята

[5] Daron Acemoglu и Simon Johnson, *Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity* (Сила и напредък: нашата хилядолетна борба за технологии и просперитет (2023 г.)
[6] Dealroom.co. Доклад от 2025 г. за европейските наукоемки технологии, март 2025 г.

цифрова и промишлена трансформация. Прекомерната **зависимост от чуждестранни субекти излага на риск и устойчивостта на финансовата система на ЕС**, включително в области от критично значение като платежните системи и криптоактивите, която става все по-уязвима към външно влияние и смущения, понякога извън обхвата на регулирането на европейско равнище**.** Перспективата за **цифрово евро** се превръща в крайъгълен камък на стратегията на Европа за цифровизиране на финансовите услуги и икономическа сигурност, като се укрепват финансовата екосистема, иновационният капацитет и стратегическата автономност на Европа.

Все по-голямата **сложност на заплахите,** пред които сме изправени — включително дезинформация, кибератаки, убедителни фалшификати и алгоритмични манипулации — изисква **широко разпространение на цифровата грамотност и квалифицирана работна сила в областта на ИКТ**. Тези заплахи, чието създаване и разпространение се усилват от ИИ и онлайн платформите, имат и потенциала да доведат до **изкривяване на резултатите от изборите, задълбочаване на обществената поляризация, подкопаване на общественото доверие в демократичните институции и компрометиране на критична инфраструктура**. Освен това те поставят под съмнение върховенството на закона, като подкопават целостта на демократичните процеси, отслабват отчетността на институциите и възпрепятстват прилагането на правните норми онлайн — особено когато вредно или незаконно съдържание се разпространява неконтролирано в различните платформи. Допълнителни рискове възникват от сложните модели на употреба на алгоритми и цифрови инструменти, като например онлайн платформи, както и тяхното въздействие върху безопасността и благополучието на децата[7]. Ако тези онлайн заплахи бъдат пренебрегнати, те биха могли да изложат на риск самите основи на демокрацията, като подкопават върховенството на закона и нарушават обществения дебат и разработването на политики, основани на доказателства.

Проучване на Евробарометър „Цифрово десетилетие“, 2025 г.[8]***:***

*— огромното мнозинство от европейските граждани (88 %) смятат, че **борбата с фалшивите новини** и онлайн дезинформацията следва да бъде приоритет;*

*— **девет от всеки десет човека** смятат **защитата на децата онлайн** за спешен проблем;*

*— трима от всеки четирима европейци смятат, че цифровизацията на ежедневните услуги улеснява живота им. От друга страна обаче това показва, че все още около **100 милиона души считат, че това усложнява живота им**;*

*— 85 % от респондентите считат, че е важно публичните органи да осигурят на европейските дружества възможност да постигнат растеж и да се превърнат в **„европейски шампиони“**, способни да се конкурират на световно равнище, докато 89 % вярват в еднаква степен в **значението на увеличаването на научните изследвания и иновациите за по-сигурни и солидни цифрови технологии**.*

Следователно събитията през 2025 г. подчертаха спешната необходимост Европа да внедрява иновации, да се конкурира и да постига растеж, като същевременно поема по-голяма отговорност за своята стратегическа автономност, устойчивост, сигурност и отбрана, развивайки собствени суверенни технологии не само за целите на конкурентоспособността, но и като стратегически императив.

[7] Вж. приложение 1 към съобщението, свързано с препоръките и работния документ на службите на Комисията.
[8] Проучване на Евробарометър „Цифрово десетилетие“, 2025 г.

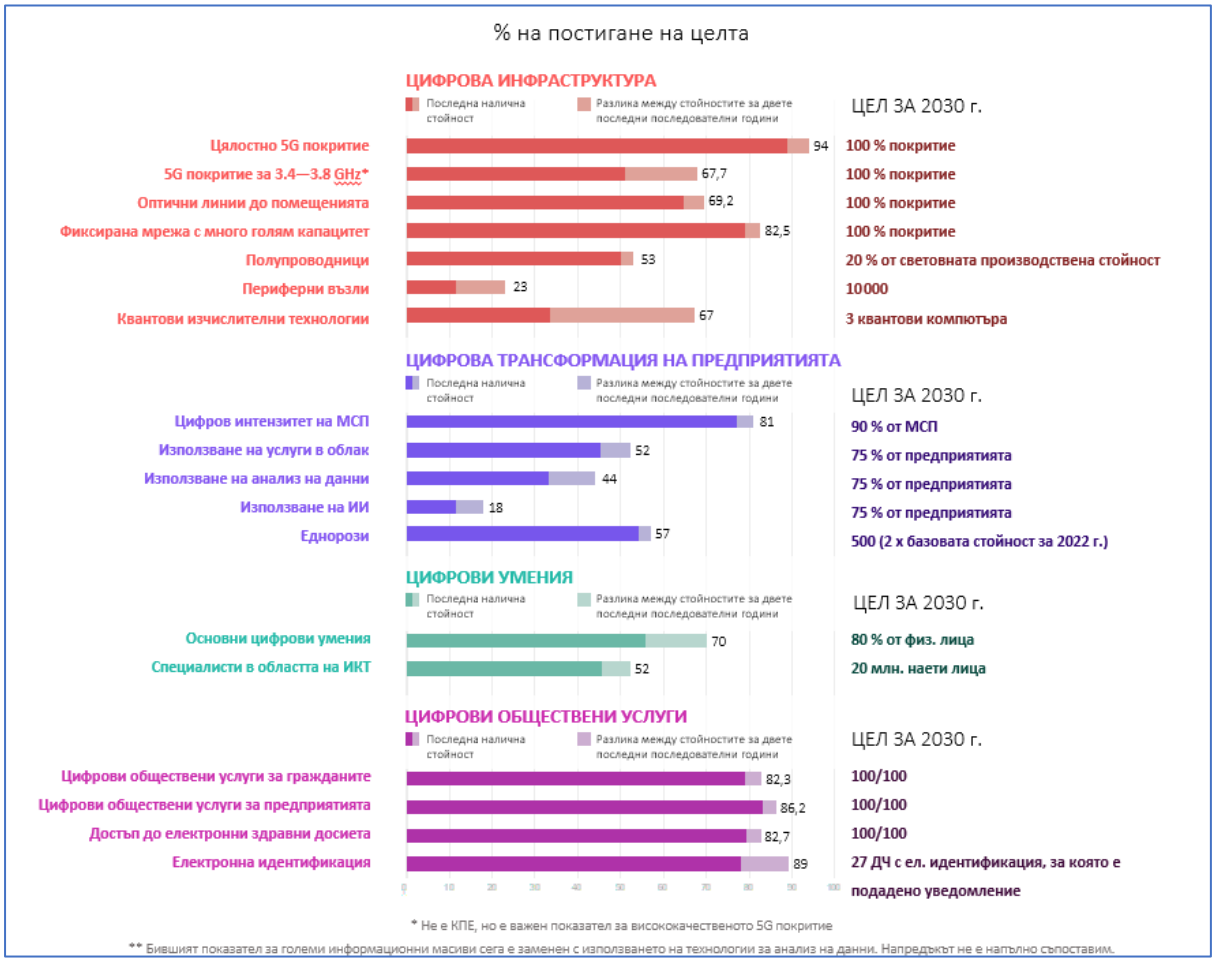
б. От показатели към значение: какво беше установено през 2024 г. за цифровата траектория на ЕС

От юли 2024 г. насам **ЕС показа неравномерен напредък по отношение на целите и задачите на ППЦД**. В някои области, като например разполагането на периферни възли, достъпността на услугите за електронно здравеопазване и „основното“ 5G радиопокритие, се отчитат сравнително високи равнища на постигане на целите. От друга страна, в няколко ключови области — по-специално **основополагащи цифрови технологии** като ИИ, услуги в облак, анализ на данни, заедно със **специалистите в областта на ИКТ и основните цифрови умения — се наблюдава изключително незадоволителен напредък**. Макар че **цифровизацията на обществените услуги** и разгръщането на **мрежи с много голям капацитет** (ММГК) се подобряват бавно, те показват признаци на повишена зрялост, докато при разполагането на **покритие с оптични линии до помещенията** се отчита напредък, който обаче не е достатъчен за постигане на целите от 100 % до 2030 г.

По-конкретно мониторингът на общите цели показва, че ЕС все още е изправен пред **големи предизвикателства при използването на цифровата трансформация за своята производителност и конкурентоспособност**. Внедряването и интегрирането на тези технологии в икономиката на ЕС все още са твърде ограничени, като в същото време **нормативната разпокъсаност** и **административната сложност** продължават да представляват значителни предизвикателства за стартиращите предприятия, МСП и новаторите[9]. ЕС все още не разполага със суверенна**, общоевропейска цифрова свързаност и инфраструктура за изчисления в облак,** както и с интегрирани системи за управление, необходими за подпомагане на неговото развитие и добро равнище на сигурност. С **увеличаването на киберзаплахите,** които през 2024 г. нараснаха със 150 %, **сигурността придоби първостепенно значение**. Тази необходимост е тясно съгласувана с приоритетите на повечето европейски граждани: около четирима от всеки пет европейци смятат, че подобрената киберсигурност и по-строгата защита на онлайн данните и безопасността биха улеснили значително ежедневното използване от тяхна страна на цифрови технологии[10]. Широкоразпространената липса на цифрови умения продължава да бъде системна пречка пред цифровата трансформация на ЕС. По-специално постоянният недостиг на специалисти в областта на ИКТ забавя постигането на напредък по отношение на целите на цифровото десетилетие в ключови области като ИИ, киберсигурност и полупроводници. Този недостиг се утежнява от продължаващия дисбаланс между половете сред специалистите в областта на ИКТ.

[9] Компас за конкурентоспособността на ЕС, COM(2025) 30 final.
[10] Проучване на Евробарометър „Цифрово десетилетие“, 2025 г.

Фигура 3: Оценка на напредъка в постигането на целите относно КПЕ за 2030 г.[11] [12]

Междувременно цифровото бъдеще на ЕС става все по-зависимо от стабилното производство на енергия. През 2024 г. търсенето на електроенергия в световен мащаб е нараснало с повече от два пъти годишното средно увеличение през последното десетилетие. Очаква се **потреблението на електроенергия в центровете за данни в световен мащаб да се увеличи повече от два пъти до около 945 TWh до 2030 г.,** което се равнява на настоящото общо потребление на електрическа енергия в Япония[13]. Секторът на центровете за данни трябва да расте и да се развива, за да се справи, наред с другото, със стремителния растеж и развитие на ИИ, генеративния ИИ и бъдещото интегриране на ИИ, които вече са в процес на разработка. Очаква се само тази тенденция да представлява 40 % от общото търсене на енергия за капацитета на центровете за данни през 2030 г.[14]. Експоненциално нарастващото търсене на

[11] Настоящият КПЕ за целта за 5G не отразява полученото от ползвателите действително качество на услугата. С него се наблюдават области, в които е наличен 5G сигнал, независимо от характеристиките на мрежата. Поради това настоящият етап от разгръщането на 5G може да се счита само за „основно 5G покритие“.
Що се отнася до квантовите технологии, данните се основават на: стратегически консултативен съвет за европейската водеща инициатива в областта на квантовите технологии, Key Performance Indicators for Quantum Technologies in Europe (Ключови показатели за ефективност за квантовите технологии в Европа), март 2025 г. Следва да се отбележи, че до края на 2025 г. се очаква да бъдат разположени шест допълнителни квантови компютъра, тъй като в момента текат няколко процедури за възлагане на обществени поръчки.

[12] За 2024 г. няма налични данни за внедряването на услуги в облак, внедряването на анализа на данни и основните цифрови умения. Стойността на цифровия интензитет на МСП за 2024 г. се сравнява с тази за 2022 г. Пълни подробности относно КПЕ в методическата бележка за DESI за 2025 г. са на разположение на адрес https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/2025-state-digital-decade-package.

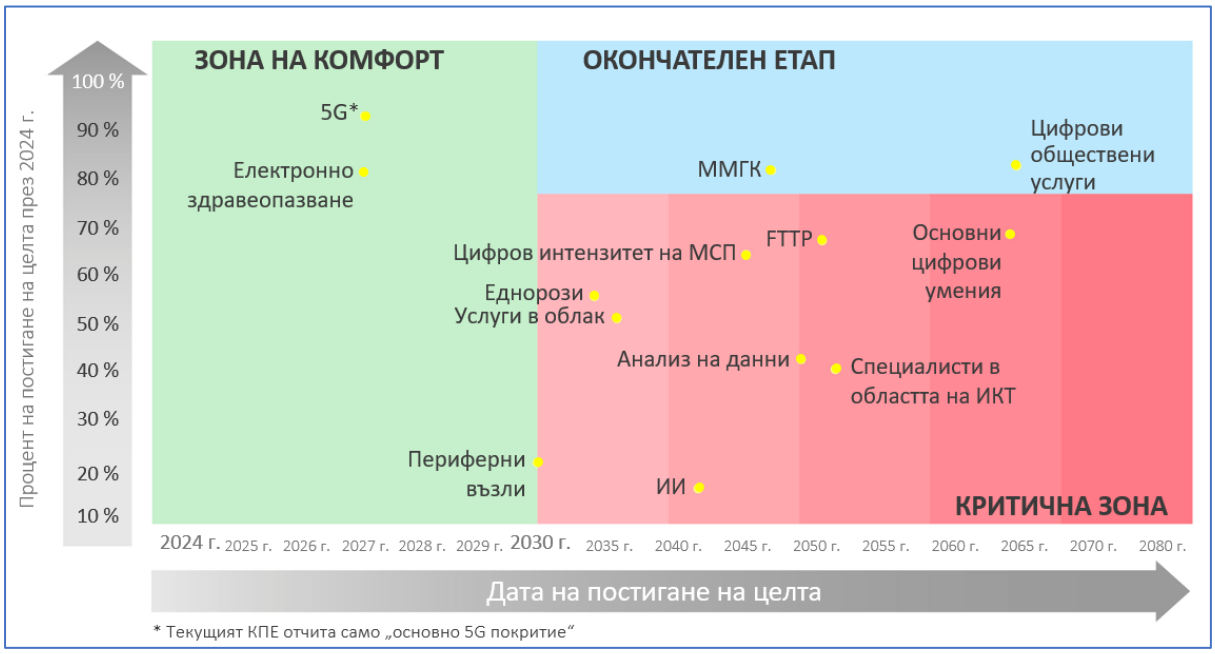
[13] Годишни оценки на световно равнище. Източник: Международна агенция по енергетика, ИИ и енергия, април 2025 г.

[14] McKinsey, AI power: Expanding data center capacity to meet growing demand (Силата на ИИ: разширяване на капацитета на центровете за данни с цел да се отговори на нарастващото търсене), октомври 2024 г.

енергия бързо изпреварва развитието на чисти и надеждни енергийни доставки и на капацитета на електроенергийната мрежа в целия ЕС. **Това несъответствие се очертава като потенциална значителна пречка пред разширяването на ключови цифрови технологии** и забавя способността на ЕС да използва пълноценно ИИ и основаните на данни иновации за постигане на икономическа конкурентоспособност. С тези тенденции допълнително се подчертава необходимостта от засилване на съгласуваността между екологичния и цифровия преход като ключов фактор за дългосрочната конкурентоспособност и сигурност на ЕС[15].

За да се установи текущата перспектива за постигане на целите за 2030 г., на фигура 4 по-долу се проследява напредъкът по КПЕ за постигане на свързаните с тях цели на ЕС, като се прави сравнителен анализ на постигнатите равнища спрямо прогнозираните срокове. На хоризонталната ос се показва целевата година за всеки КПЕ (въз основа на базовите траектории, където има такива), докато на вертикалната ос се показва процентът на постигане на целта към 2024 г. На диаграмата КПЕ се категоризират в три групи: тези, които са изпреварили графика, тези, които се развиват по план (приближават се към целите) или тези, които са закъснели (не са постигнали очаквания напредък).

Фигура 4: Проследяване на напредъка по КПЕ и очаквани срокове

в) По средата на десетилетието: нараства устремът сред държавите членки и институциите на ЕС, като се наблюдават някои ранни признаци на конкретен напредък

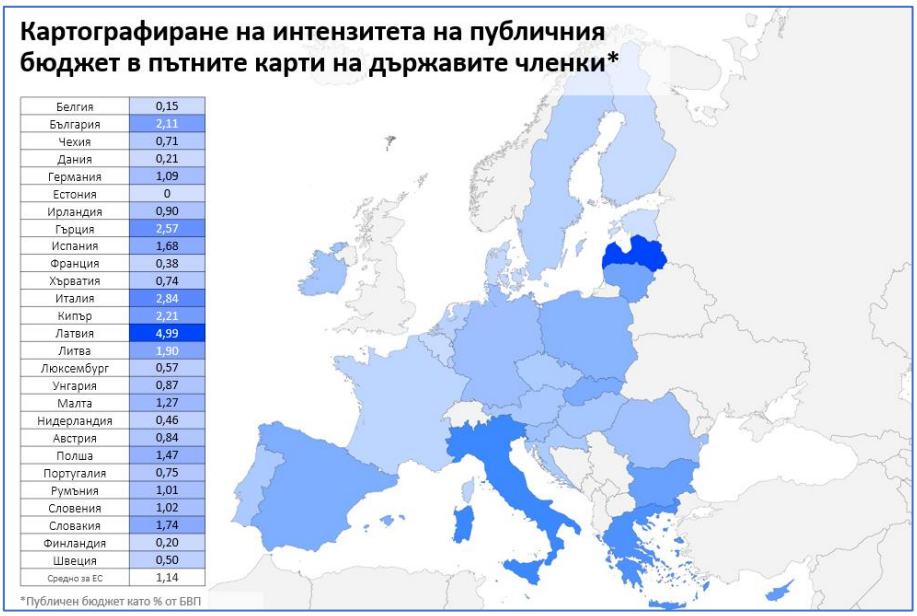
Две години след влизането в сила на ППЦД, **тя вече е в режим на цялостно изпълнение** с конкретни и амбициозни действия, предприети от ЕС и държавите членки.

[15] Цифровизацията, екологичната устойчивост и издръжливостта са взаимно подсилващи се трансформации, тъй като цифровите решения биха могли да намалят с 15—20 % емисиите на парникови газове в световен мащаб до 2030 г. в различните сектори, по-специално чрез подобряване на ефективността в сградния, енергийния, транспортния и производствения сектор. Освен това цифровизацията може да спомогне за оптимизирането на ресурсите, устойчивостта на водните ресурси, намаляването на замърсяването и отпадъците, както за създаването на нови пазарни възможности, например чрез продукти, отговарящи на високи стандарти за екопроектиране или насърчаване на кръговостта.

Колективната отговорност на всички държави членки за целите и задачите на цифровото десетилетие е от съществено значение за постигането им и за осигуряването на последователна, въздействаща и приобщаваща цифрова трансформация в целия ЕС. Държавите членки прилагат проактивно ППЦД, която представлява преди всичко рамка за сътрудничество, предоставяща на държавите членки възможност да работят заедно, да съгласуват и да обединяват ресурси в областта на цифровата политика.

Всички държави членки са разработили **национални стратегически пътни карти за цифровото десетилетие** (национални пътни карти), в които се очертават политиките, мерките и действията, предприети от 2024 г. нататък с цел да се стимулира цифровата трансформация на ЕС след 2024 г. Приемането на пътните карти представлява важен етап, тъй като държавите членки са приели колективно ангажимент за общо **1 910 мерки с обща инвестиция в размер на 288,6 милиарда евро**, включваща **205,1 милиарда евро от публичните бюджети** (съответстващи на 1,14 % от БВП на ЕС).

Фигура 5: Интензитет на публичния бюджет в пътните карти на държавите членки[16]

След доклада с препоръки „Състояние на цифровото десетилетие за 2024 г.“ 21 държави членки са актуализирали своите национални пътни карти и са добавили приблизително 20 % нови мерки[17]. **Над половината от мерките с посочен времеви период са планирани да приключат през 2026 г.,** което вероятно отразява националните бюджетни цикли и приключването на плановете и инвестициите по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), като се предполага потенциален спад в подкрепата, който ще започне през 2027 г.

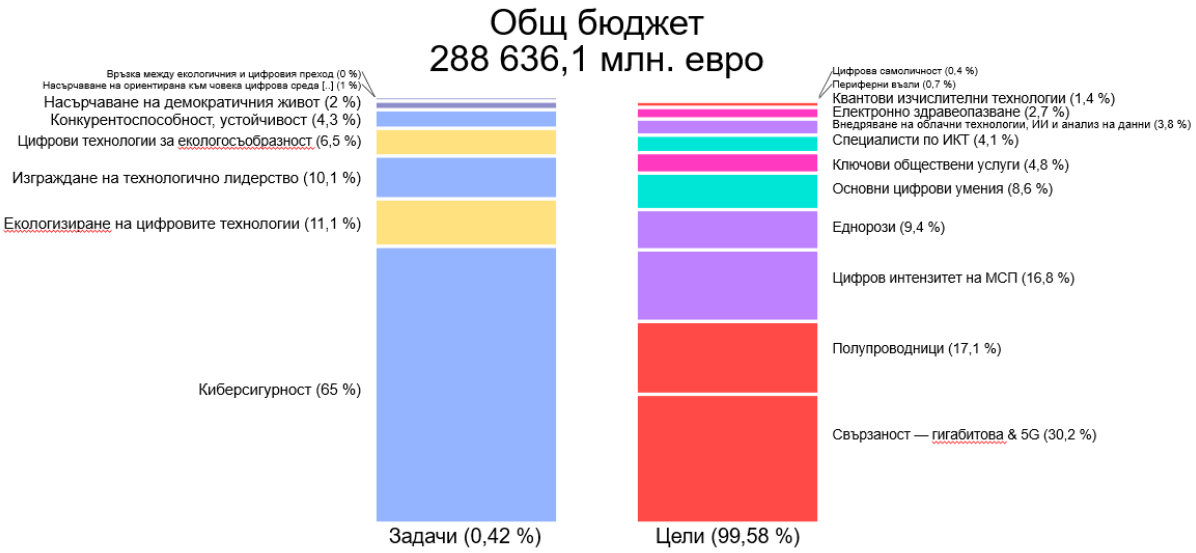
Държавите членки показват своята ангажираност към колективни действия чрез изпълнението на годишните препоръки. Държавите членки са изпълнили 57 % от 306-те

[16] Когато се споменават националните пътни карти, използваните в настоящия доклад данни са тези, декларирани от държавите членки в техните национални пътни карти въз основа на насоките на Комисията (C(2023) 4025 final). Данните може да отразяват евентуални различия в практиките за докладване и избора на методика в отделните държави членки. Не е извършена систематична оценка по отношение на степента, до която държавите членки са следвали насоките.

[17] Взети са предвид падежите до 31.3.2025 г. корекции на пътните карти. В съответствие с член 8 от Решение (ЕС) 2022/2481, с което се създава политическата програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., държавите членки са задължени на всеки две години да представят на Комисията корекции на своите национални пътни карти, считано от 5 месеца след публикуването на втория доклад за цифровото десетилетие. Ако дадена държава членки счита, че не са необходими актуализации, тя трябва да представи обосновка за това пред Комисията.

препоръки на равнището на всяка държава, отправени от Комисията през 2024 г., като са внесли значителни промени в политиките си (12 %) или са направила някои промени (45 %) чрез нови мерки. 19 държави членки са изпълнили поне половината от отправените към тях препоръки чрез нови мерки. Сред препоръките на равнището на ЕС над **45 % показват забележим** (35 %) **или значителен напредък** (10 %), заедно със стабилни резултати в областите, свързани с разработването на ориентиран към човека ИИ и защитата на цифровите права и принципи**.** От друга страна, при **48 %** от отправените през 2024 г. препоръки на равнището на ЕС е отбелязан само **ограничен напредък**, а при **7 %** не е забелязан **никакъв напредък**. От тази смесена картина става ясно, че макар да има ясен стимул за постигане на някои от целите и задачите на цифровото десетилетие, е налице постоянна необходимост от структурирани и по-смели действия на политиката за ускоряване и подобряване на траекторията на ЕС в рамките на десетилетието.

Фигура 6: Национални пътни карти: разбивка на бюджета по цел и обща задача[18]

Чрез консорциума за европейска цифрова инфраструктура (КЕЦИ) се развива конкретно многостранно сътрудничество за разработване на мащабни проекти, които не могат да бъдат изпълнени само от една държава членка, обхващащи ключови стратегически области като ИИ, интелигентни градове, здравеопазване, мобилност и хранително-вкусовата промишленост. През 2024 г. са създадени три КЕЦИ: **КЕЦИ за Алианса за езикови технологии**, местните цифрови близнаци към **КЕЦИ LDT CitiVERSE** и КЕЦИ за европейско партньорство за блокови вериги и европейска инфраструктура за услуги, основани на технологията блокови вериги (**КЕЦИ EUROPEUM**).

Държавите членки подкрепят също така **важни проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ) в цифровата област**. През 2024 г. стартира ВПОИ за инфраструктура за изчисления и услуги в облак (ИУО), като участващите дружества отбелязаха напредък по своите проекти, а екосистемата на ВПОИ се разшири, за да включи нови непреки партньори. Праз 2024 г. няколко държави членки решиха да пристъпят към етапа на проектиране на три потенциални кандидати за ВПОИ в областта на цифровите технологии: единият е насочен към иновативните услуги с ИИ, вторият към авангардни приложения на технология за полупроводници, а третият — към

[18] Брой мерки и бюджети, докладвани от държавите членки. На графиката бюджетът е разделен между цели и задачи, като по-голямата част от бюджета (99,58 %) е разпределена към целите, които често са свързани с някои от задачите. В представена разбивка на бюджета за задачите (0,42 %) се вижда само разбивката на разпределения бюджет за задачите, които не са свързани с целите.

внедряване на инфраструктура за изчисления. Понастоящем заинтересованите държави членки и Комисията работят по определянето на структурата на тези кандидати за ВПОИ.

Съветът на цифровото десетилетие (СЦД), който обединява национални представители, се утвърди като ключова платформа за координация и обмен по въпроси, свързани с цифровата трансформация. Той е в състояние да поеме все по-голяма роля в напредъка на цифровата трансформация на ЕС чрез засилване на сътрудничеството, улесняване на прилагането на цифровите политики и подкрепа за разработването и приемането на решения, с които се опростяват процесите и се намалява административната тежест, както и консултации за по-добро свързване на целите и задачите с възможностите за финансиране.

Освен това стартиралата през юли 2024 г. Програма за ускоряване на най-добрите практики на цифровото десетилетие изигра ключова роля за по-нататъшното насърчаване на сътрудничеството между държавите членки чрез комбинация от редовни работни срещи и специална онлайн платформа. Тази платформа служи като централен елемент за обмена на информация, предизвикателства и най-добри практики, свързани с постигането на целите на цифровото десетилетие. Тя разполага с хранилище, в което са събрани 52 най-добри практики, а по линия на програмата са организирани осем семинара с акцент върху тематични клъстери (**„Цифрови умения“, „Екологични ИТ“, „Внедряване на технологии“**, водени съответно от Словения, Франция, Финландия и Белгия), които позволяват задълбочено проучване на специфични области с решаващо значение за цифровата трансформация на ЕС. Освен това продължават дискусиите за стартирането през 2025 г. на три нови клъстера, които са насочени към намаляване на **административната тежест, към цифровите права и принципи и към технологичния суверенитет**.

Мониторингът на Декларацията относно цифровите права и принципите за цифровото десетилетие[19] показва все по-голяма ангажираност сред държавите членки за предприемане на действия с над 2 000 инициативи — 80 % от които ръководени от правителствени организации — установени в целия ЕС. Държавите членки са най-активни в областта на цифровото образование, обучение и придобиването на цифрови умения, както и в усилията за по-добре защитена, безопасна и сигурна цифрова среда.

Накрая, **градовете са жизненоважни фактори на цифровото десетилетие на ЕС**, служейки като ключови центрове за изпълнение, които осигуряват цифровата трансформация директно на гражданите, обществените услуги и предприятията — особено на МСП — чрез своята близост, иновационни екосистеми и водещата си позиция на местно равнище. В доклада се посочва, че е налице още потенциал, който може да бъде отключен чрез по-задълбочено сътрудничество с градовете като част от електронното управление на ЕС, инвестиции в местен цифров капацитет и съгласуване на местните стратегии, използване на инструменти като местни обсерватории и многонационални проекти като LDT-CitiVERSE.

г) Въпреки неотдавнашните усилия равнищата на публичните и частните инвестиции все още не са напълно съобразени с амбицията и мащаба на цифровото десетилетие.

През последните години **ЕС постигна известен напредък** в укрепването на своята цифрова инфраструктура и технологични способности. Значителни инвестиции са направени в

[19] Вж. SWD „Monitoring of the European Declaration on Digital Rights and Principles“ (Мониторинг на Европейската декларация относно цифровите права и принципи).

стратегически области, по-специално чрез инициативи като програмата „Цифрова Европа“. Някои примери за тези постижения включват следното:

- през последните осем години бяха придобити осем суперкомпютъра, три от които се класираха сред 10-те най-бързи суперкомпютъра в света и бяха признати за едни от най-екологосъобразните и енергийно ефективните.
- Понастоящем в ЕС функционират над 150 европейски цифрови иновационни центъра, които обхващат близо 90 % от европейските региони и предоставят важна подкрепа както на публични, така и на частни организации, по-специално на МСП[20].
- Европейският портфейл за цифрова самоличност, който понастоящем е пилотен проект в целия ЕС, ще осигури сигурен и контролиран от ползвателите инструмент, който ще даде възможност на гражданите да доказват самоличността си, да споделят документи и да полагат електронен подпис.
- В сектора на полупроводниците бяха пуснати в експлоатация четири най-съвременни пилотни линии за изпитване и валидиране на авангардни технологии за интегрални схеми.

В съответствие с приоритетите, посочени в Компаса за конкурентоспособността[21], на 9 април 2025 г. Комисията прие **план за действие „Континент на ИИ“**, в който се представя набор от действия, свързани с изчислителната инфраструктура, данните, развитието на алгоритми за ИИ и тяхното внедряване, уменията и опростяването на нормативната уредба. С плана за действие се създава представа за амбицията на ЕС да стане по-конкурентоспособен в световен мащаб чрез използване на потенциала на технологиите с ИИ и насърчаване на стратегически инвестиции, като например инфраструктурните гигакомплекси за ИИ, както и чрез стартиране на целенасочени инициативи като **„Invest AI“** за увеличаване на публичното и частното финансиране и **„Apply AI“** за ускоряване на внедряването на надежден изкуствен интелект в ключови сектори на икономиката и обществените услуги.

Въпреки тези постижения е ясно, че са необходими непрекъснати и засилени усилия, за да се отговори на мащаба на цифровия преход и да се осигури технологичният суверенитет на Европа.

Тъй като ЕС навлиза във **втората половина на своето цифрово десетилетие**, този доклад, заедно с последните оценки на институции, включително Службата на ЕП за парламентарни изследвания (EPRS), ЕЦБ и доклада за бъдещето на европейската конкурентоспособност, използващи различни обхвати и методики[22], показват, че цифровите цели на ЕС няма да бъдат постигнати без **трансформационна промяна в инвестиционната му среда**. В доклада за бъдещето на европейската конкурентоспособност се определя, че допълнителното усилие от страна на ЕС следва на възлиза на 150 милиарда евро годишно за областта на цифровите технологии. По подобен начин Европейската централна банка (ЕЦБ) подчертава значението на

[20] Вж. De Nigris, S., Kalpaka, A. и Nepelski, D., *Характеристики и регионално покритие на европейските цифрови иновации Мрежа от центрове, Служба за публикации на Европейския съюз*, Люксембург, 2023 г., doi:10.2760/590526, JRC134620 и Европейска комисия: Съвместен изследователски център, Carpentier, E., D'Adda, D., Nepelski, D. и Stake, J., *Дейности и клиенти на Мрежата на европейските центрове за цифрови иновации*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2025 г., https://data.europa.eu/doi/10.2760/7784020, JRC140547.

[21] Компас за конкурентоспособността на ЕС, COM(2025) 30 final.

[22] Вж. Служба на ЕП за парламентарни изследвания, *Cost of Non-Europe in High-Tech Digital Innovation: Investment Needs and Economic Benefits (Цената на отсъствието на Европа в областта на високотехнологичните цифрови иновации: нужди от инвестиции и икономически ползи)*, юли 2024 г.; Европейска централна банка, *Mind the gap: Europe's strategic investment needs and how to support them (Отчитане на различията: стратегическите нужди от инвестиции на Европа и как да ги подкрепим)* , ЕЦБ, блог на Othman Bouabdallah, Ettore Dorrucci, Lucia Hoendervangers и Carolin Nerlich, 27 юни 2024 г. Draghi, M., *Бъдещето на европейската конкурентоспособност*, 2024 г.; Световен икономически форум, *Europe's Digital Transformation: Time for Bold Action (Цифровата трансформация на Европа: време за дръзки действия)*, юли 2024 г.

насочването на финансите на ЕС към ориентирани към бъдещето инвестиции, като предупреждава, че **невъзможността да се увеличат цифровите възможности би могла да компрометира дългосрочната конкурентоспособност и финансовата стабилност на ЕС**.

Според оценки на Службата на ЕП за парламентарни изследвания само за развитието на високотехнологични цифрови иновации (HTDI) в цяла Европа ще са необходими между **212 и 380 милиарда евро** годишно[23], което е над три пъти повече от настоящия общ годишен размер на инвестиции на ЕС в цифрови технологии и инфраструктура. Голяма част от нуждите от инвестиции ще трябва да бъдат покрити от частни инвестиции, мобилизирани чрез задълбочен съюз на капиталовите пазари[24], увеличено рисково финансиране и индустриални партньорства[25] (вж. по-долу). Една четвърт от тази оценка ще трябва да бъде осигурена от публични канали, включително национални бюджети и програми на ЕС[26], във време, когато фискалното пространство в много държави членки е ограничено и средносрочният бюджетен натиск остава висок въпреки повишената гъвкавост на новата фискална рамка на ЕС.

Стратегическите обществени поръчки ще играят ключова роля за постигането на целите на ЕС за устойчивост, иновации, опростяване и преференции за ЕС чрез публични инвестиции, главно в резултат на предстоящото преразглеждане на директивите за обществените поръчки. В комбинация с мерките, посочени в плана за действие „Континент на ИИ“ и предстоящия Законодателен акт на ЕС за развитие на компютърните услуги в облак и ИИ, както и с подкрепата на GovTech[27], това преразглеждане ще гарантира, че изключително важният публичен сектор ще развие капацитет за базирани в ЕС облаци с висока степен на сигурност. Друга неизследвана възможност е цифровизацията да отговаря на условията за устойчиво (климатично) финансиране, което показва ползите от цифровизацията за енергийната ефективност и ефективността при материалите в основните отрасли, предимно въз основа на неотдавнашната работа на Европейската зелена цифрова коалиция[28].

Анализите са насочени и към области от критично значение, към които трябва да се насочат инвестициите — от внедряването на съвременна **инфраструктура за свързване с оптични влакна, 5G мрежи — по-специално самостоятелни и средночестотни, включително пълно покритие на транспортните коридори**[29] **—** до разработването на **полупроводници** от следващо поколение, включително специфични за изкуствения интелект интегрални схеми, разширяването на сигурна и **суверенна инфраструктура за изчисления в облак и инфраструктура за данни,** разработването на **технологии за надежден изкуствен интелект и квантови изчисления** и изграждането на **стабилен капацитет за киберсигурност**. Също толкова важни са устойчивите инвестиции **в обучението на повече специалисти в областта на**

[23] Служба на ЕП за парламентарни изследвания, *Cost of Non-Europe in High-Tech Digital Innovation: Investment Needs and Economic Benefits (Цената на отсъствието на Европа в областта на високотехнологичните цифрови иновации: инвестиционни нужди и икономически ползи)*, юли 2024 г., стр. 56—57 и 60—61.

[24] Какво представлява съюзът на капиталовите пазари? — Европейска комисия.

[25] EPRS (2024 г.) изчислява, че около една четвърт от необходимите инвестиции във високотехнологични цифрови иновации ще трябва да дойдат от публични източници. В проучването се предоставя и общ преглед на други оценки за разделението между публичния и частния сектор, взети от сравними анализи.

[26] Други оценки съвпадат, например че създаването на съвместна суверенна, оперативно съвместима и сигурна цифрова инфраструктура само по себе си би представлявало обща инвестиция от 300 милиарда евро за десет години (Bria, Timmers, Gernone, EuroStack — A European Alternative for Digital Sovereignty (Европейска алтернатива за технологичен суверенитет), Bertelsmann Stiftung, 2025 г.).

[27] Ангажиране на публичния сектор със стартиращи предприятия и МСП за осигуряване на иновативни решения.

[28] European Green Digital Coalition’s Net Climate Impact Assessment of digital solutions (Оценка на нетното въздействие на цифровите решения върху климата от Европейската зелена цифрова коалиция) — www.greendigitalcoalition.eu

[29] Що се отнася до инфраструктурата за свързаност**,** ЕС се нуждае от над 200 милиарда евро до 2030 г. за гигабитова свързаност и „пълно 5G“ покритие. Бяла книга „Как да бъдат задоволени нуждите на Европа от цифрова инфраструктура?“, COM(2024) 81 final.

цифровите технологии, цифровата грамотност и повишаването на квалификацията, без които ползите от иновациите ще останат недостъпни за много региони и сектори.

Очаква се **разликата в капацитета за изчисления в облак** между Европа и конкуренти като САЩ и Китай да се увеличи, освен в случай на насочване на значително повече капитал към разширяването на възможностите за периферни изчисления и изчисления в облак. В настоящия доклад се установяват по-точно и **несъответствията между цифровите приоритети и финансирането, предоставено чрез публичните инструменти на ЕС** (вж. фигура 7), като се посочва по-специално, че не се обръща достатъчно внимание на общите цели и цифровите принципи, развитието на умения, основополагащите технологии, внедряването на инфраструктура за гигабитова свързаност и цифровизацията на МСП. В този контекст е изключително важно публичните разходи да са насочени и съгласувани във възможно най-голяма степен със стратегическите приоритети и да се увеличат максимално въздействието и ефективността им[30].

Продължават структурните пречки пред насърчаването на финансирането на цифровата трансформация на ЕС. Що се отнася до обществото, постоянната разпокъсаност на националните стратегии, ограничената координация на равнището на ЕС и бавното усвояване на средствата от ЕС възпрепятстват ефективното разпределение на наличните ресурси. Необходима е и по-добра координация на действията, за да се насочи повече публично финансиране към суверенни цифрови активи, включително надеждни услуги в облак, модели с ИИ, интегрални схеми и киберсигурност, като същевременно се насърчават **съвместни проекти между държавите членки**.

Мобилизирането на мащабен частен капитал ще бъде от критично значение за намаляване на разликата — чрез по-задълбочен съюз на капиталовите пазари, по-добре съгласувани публично-частни инструменти и по-стабилни механизми за намаляване на риска и смесено финансиране. В скорошния анализ на ЕЦБ[31] се изтъква и необходимостта да се обърне внимание не само на основните инвестиционни цели, но и на подобряването на **условията за изпълнение**, усвояването на инвестициите и качеството на проектите.

Разпокъсаността и недостатъчното развитие на финансовите пазари на ЕС, както и тенденцията в ЕС да се избягват високорискови начинания, **все още ограничават потока от инвестиции към сектори с висок растеж и иновативни сектори,** като голям дял от спестяванията на домакинствата не се насочват към продуктивни инвестиции. В ЕС липсва и зряла екосистема за рисков капитал, което ограничава достъпа до финансиране за бързоразвиващите се и иновативните дружества[32]. В ЕС се осъществява само 5 % от мобилизирането в световен мащаб на средства за фондовете за рисков капитал в областта на иновациите, в сравнение с 52 % в САЩ и 40 % в Китай[33]. През 2024 г. европейските стартиращи предприятия в областта на ИИ са привлекли около 11 милиарда евро финансиране от рисков капитал, което представлява шест

[30] Тези приоритети са от основно значение в контекста на Компаса на конкурентоспособността (COM (2025) 30 final) и съобщението „Пътят към следващата многогодишна финансова рамка“ (COM(2025) 46 final). Освен това в неотдавнашния доклад на ЕСП относно Механизма за възстановяване и устойчивост (Специален доклад на ЕСП 13/2025) се настояваше за по-голяма съгласуваност между финансирането и ключовите цифрови нужди.

[31] Европейска централна банка, *Mind the gap: Europe's strategic investment needs and how to support them (Отчитане на различията: стратегическите нужди от инвестиции на Европа и как да ги подкрепим)* , ЕЦБ, блог на Othman Bouabdallah, Ettore Dorrucci, Lucia Hoendervangers и Carolin Nerlich, 27 юни 2024 г.

[32] ЕИБ, Инвестиционен доклад за 2024—2025 г.: Innovation, integration and simplification in Europe (Иновации, интеграция и опростяване в Европа), 2025 г.

[33] Компас за конкурентоспособността (COM (2025) 30 final).

пъти по-малко отколкото в САЩ (около 71 милиарда евро)[34]. Тези разлики са особено критични за високорисковите инвестиции с голямо въздействие в областта на **наукоемките технологии**, където традиционното банково финансиране е често пъти недостатъчно. Що се отнася до киберсигурността, рисковият капитал от ЕС възлиза на едва 814 милиона евро[35], концентрирани в няколко държави членки, в сравнение с 15 милиарда евро в САЩ. Използването на публични ресурси за привличане на частни инвестиции — особено чрез **механизми за поделяне на риска и финансови инструменти** — е от съществено значение за разрастването на иновациите в целия континент.

Фигура 7: Сравнение между установените пропуски и финансирането от ЕС от избрани програми през периода 2020—2027 г. (прогнози на JRC)[36]

	Бюджет (в млн. EUR)	Постигане на целите	Съпоставка бюджет/спешност
Други цели на ЦД	29 577	Неприложимо	
Основни цифрови умения	15 303	70 %	+
Специалисти в областта на ИКТ	10 887	51 %	--
Покритие с гигабитова мрежа	14 158	69 %—82 %*	-
Основно 5G покритие	3 010	94 %	+
Полупроводници	18 423	53 %	--
Периферни възли	621	23 %	++
Квантови изчислителни технологии	1 982	67 %	--
Компютърни услуги „в облак“	8 419	52 %	--
Анализ на данни	7 514	44 %	--
Изкуствен интелект	10 684	18 %	--
Цифров интензитет на МСП	19 817	81 %	-
Еднорози	19 481	57 %	+
Електронна идентификация	670	89 %	+
Цифрови обществени услуги	31 339	82 %—86 %**	++
Електронни здравни досиета	15 184	83 %	+
Общо	**207 067**		

Зона на комфорт | Окончателен етап | Критична зона

* 69 % се отнасят до покритие с FTTP; 82 % се отнасят до покритие с ММГК.
** 82 % се отнасят до цифровите обществени услуги за гражданите; 86 % се отнасят до цифровите обществени услуги за предприятията.

[34] Dealroom.co, Opening moves in global AI — AI, startups & venture capital (Начало на глобалния ИИ — ИИ, стартиращи предприятия и рисков капитал), Среща на високо равнище за действие в областта на ИИ, Париж, февруари 2025 г.
[35] Европейска комисия, European industrial technology roadmap for the next generation cloud-edge offering (Европейска пътна карта за промишлените технологии за предлагане на периферни изчисления и изчисления в облак от следващо поколение), 2021 г.
[36] Данните за бюджета в първата колона се основават на оценки на Съвместния изследователски център (JRC), базирани на отбелязаните пет основни програми — МВУ, Механизма за свързване на Европа в цифровата област, „Хоризонт Европа“, DIGITAL и политиката на сближаване — и техния принос към целите на цифровото десетилетие. Прогнозите се основават на многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г., като Механизмът за възстановяване и устойчивост обхваща периода 2020—2026 г. Сумите следва да се разглеждат като общи оценки. Вж. също приложение 1 към съобщението (раздел 5.б) и SWD „Digital Decade in 2025: progress and outlook“ (Цифровото десетилетие през 2025 г.: напредък и перспективи“ (раздел 4.2.2). Източник: Европейска комисия: Съвместен изследователски център, Nepelski, D. и Torrecillas, J. Mapping EU level funding instruments 2021-2027 to Digital Decade targets (Съпоставяне на инструментите за финансиране на равнището на ЕС за периода 2021—2027 г. с целите на цифровото десетилетие — актуализация за 2025 г.), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2025 г., JRC141966.

В констатациите от доклада също се подчертава и необходимостта от създаване на **по-голям резерв от публичен капитал за привличане на частни инвестиции** в европейската икономика и за намаляване на разходите за финансиране на европейските предприятия**.** Необходими са решителни действия, за да се увеличат значително **възможностите за финансиране на всички предприятия в ЕС** — от стартиращите до вече утвърдените, като се основават на наскоро приетата Стратегия на ЕС за стартиращите и разрастващите се предприятия[37]. Основните предизвикателства, които трябва да бъдат разгледани, включват укрепването и внедряването на **комбинирани финансови инструменти** за намаляване на риска за частните инвестиции (например InvestEU, по линия на който се очаква да бъдат мобилизирани над 372 милиарда евро публични и частни инвестиции чрез гаранция от бюджета на ЕС в размер на 26,2 милиарда евро), както и създаването на **съюз на спестяванията и инвестициите**[38] за разрастването на частните инвестиции през граница, включително чрез опростяване на начините за първично публично предлагане (IPO) и отключване на капитала на пенсионните фондове за цифрови инвестиции с цел да се ускори разрастването на траекториите.

Освен инвестициите, **ключова роля за напредъка към цифровия преход** играя и реформите. При създаването на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) беше включен този двоен акцент, като се подкрепят не само инвестиции, но и структурни реформи във връзка с Европейския семестър[39]. В цифровата област от общо около 2 500 етапа и цели, приблизително 600 (24 %) се квалифицират като реформи[40]. Те включват например реформи за улесняване на внедряването на мрежи, засилване на киберсигурността, модернизиране на политиките на пазара на труда и образователните системи или прилагане на принципа на еднократност.

Държавите членки бяха поканени да включат в националните си пътни карти и „регулаторни и ориентирани към реформите мерки“[41], но досега те са предоставили малко информация за това кои мерки от пътната карта се квалифицират като реформи. Като първа стъпка в отправените в настоящия доклад препоръки е отразено значението на реформите, както на хоризонтално равнище (вж. приложение 1), така и на равнището на държавите членки, например осигуряване на благоприятна рамка за внедряването и екосистеми, които подкрепят комерсиализацията и трансфера на технологии в областта на цифровизацията на МСП и стартиращите предприятия, както и внедряването на авангардни технологии.

Накрая, Инструментът за техническа подкрепа (ИТП) предостави на държавите членки целенасочена експертна помощ и помощ за изграждане на капацитет при изготвянето и прилагането на реформи, включително в областта на цифровите технологии. Например с водещата инициатива за 2025 г. „ComPAct — Капацитет за цифровото десетилетие на Европа“ публичните администрации в държавите членки получават подкрепа при създаването на технологични основи за основани на данни политики, чрез които се интегрират оперативна съвместимост и технологии с ИИ.

[37] COM(2025) 270 final, Изберете Европа за стартиране и разрастване.

[38] Съюз на спестяванията и инвестициите — Стратегия за насърчаване на благосъстоянието на гражданите и икономическата конкурентоспособност в ЕС, COM(2025) 124 final.

[39] Съгласно Регламента за МВУ се изисква планът за възстановяване и устойчивост да „[д]опринася за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/241 за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост, член 18.4).

[40] Набор от показатели за Механизма за възстановяване и устойчивост.

[41] Насоки за държавите членки относно изготвянето на националните стратегически пътни карти за цифровото десетилетие, C(2023) 4025 final.

3. Справяне с цифровите слабости и прекомерните зависимости

Макар че глобалният достъп до иновативни и ценово достъпни технологии, инфраструктура и услуги е от жизнено важно значение за конкурентоспособността на ЕС, зависимостта на ЕС от чуждестранни цифрови технологии, инфраструктура и услуги го излага на редица рискове. Въпреки че цифровизацията е движещ фактор за иновациите, производителността и глобалната конкурентоспособност, **постоянните стратегически зависимости заплашват икономическата сигурност и технологичния суверенитет на ЕС**. Прекомерните зависимости са особено изострени в областите на полупроводниците, инфраструктурата за изчисления в облак и инфраструктурата за данни, както и технологиите за киберсигурност.

В ЕС все още не разполага със **значителен вътрешен производствен капацитет за полупроводници**. Липсва му капацитет за производство на авангардни възли (под 10 nm), което е от съществено значение както за гражданските, така и за военните приложения[42]. Този капацитет е концентриран главно в Източна Азия и в САЩ: 80 % от доставчиците на дружества от ЕС са със седалище извън ЕС, като 35 % се намират в САЩ, 12,4 % в Тайван, 11,7 % в Китай или Хонконг и 10 % в Южна Корея[43]. В случай на геополитически сътресения в Източна Азия, засягащи Тайван —, който в момента произвежда над 90 % от най-авангардните интегрални схеми в света —, особено с намерението да се упражнява контрол върху неговия отрасъл на полупроводниците (най-вече TSMC — най-модерният производител на интегрални схеми в света), последствията биха били тежки. Повечето европейски отрасли — от автомобилостроенето до авиокосмическата индустрия, от медицинското оборудване до отбраната — биха се сблъскали с критични производствени застои.

Разработването на основни модели на ИИ също е доминирано от САЩ, най-вече поради достъпа на САЩ до огромна изчислителна мощност чрез американските компании с изключително мащабни изчислителни ресурси (хиперскейлъри), които също така децентрализират голяма част от капиталовите си инвестиции в разработване на услуги в облак. Тази ситуация поражда няколко риска за ЕС, като се започне със затварянето на ползвателите в собствени екосистеми, както и сериозния риск от прилагането спрямо дружествата и гражданите на ЕС, които са ползватели, на законите на САЩ, като например закона за услугите в облак на САЩ. Понастоящем най-големият **оператор на услуги в облак** в ЕС държи едва 2 % дял от пазара на ЕС. Очаква се тази тенденция да се запази, като се предвижда компании с изключително мащабни изчислителни ресурси (хиперскейлъри) от САЩ да генерират 65 % от търсенето на центрове за данни в Европа до 2028 г.[44] Внедрените в Европа технологии за **киберсигурност** често са с произход от трети държави, което потенциално излага европейските мрежи на чуждестранно влияние или уязвимости на задната врата.

Рискове за установени и при квантовите технологии, особено по отношение на потенциалното предаване на експертен опит чрез неконтролирани преки чуждестранни инвестиции, привличане на таланти и сътрудничества, лишени от подходящи гаранции. От друга страна, трябва да се има предвид, че ЕС притежава значими силни страни и заема водещи позиции в областта на квантовата наука и високите постижения в научните изследвания, разполага с висококвалифицирана работна сила, както и с една от най-динамичните в света екосистеми от

[42] IC Insights, Доклад на McClean, Актуализация на Доклада на McClean за второто тримесечие на май 2022 г.
[43] Ciani, A., Nardo, M., The position of the EU in the semiconductor value chain: evidence on trade, foreign acquisitions, and ownership (Позицията на ЕС във веригата за създаване на стойност в сектора на полупроводниците: доказателства за търговия, чуждестранни придобивания и собственост), Европейска комисия, Ispra, 2022 г., JRC129035.
[44] McKinsey. The role of power in unlocking the European AI revolution (Ролята на властта в отключването на европейската революция в областта на изкуствения интелект), 2024 г.

стартиращи предприятия в областта на квантовите технологии. Инициативи като водещата инициатива в областта на квантовите технологии, съвместното предприятие „Интегрални схеми“ и новите пилотни линии в областта квантовите технологии също се основават на тези силни страни. Защитата на тези активи, при която същевременно се насърчават иновациите, остава приоритет за поддържане на конкурентоспособността на Европа в тази област от критично значение.

Европа все още не се възползва от пълния потенциал на **отворения код**[45] — обществено благо, което може да се използва свободно, да се изменя и да се разпространява, като на всички е позволено да използват технологията по свое желание — и на динамичната общност от европейски разработчици на отворен код, което би могло да представлява голяма възможност за технологичен суверенитет с оглед на намаляване на зависимостта на Европа от трети държави. Цифровите зависимости и уязвимости, свързани със **сигурността на научните изследвания**, си взаимодействат с по-широки опасения, свързани с икономическата сигурност, особено в настоящия геополитически контекст. Ключовите рискове включват използването на зависимостите като оръжие и на икономическата принуда за политическо влияние.

В допълнение към това, понастоящем **нито една общоевропейска цифрова платформа** не е сред най-посещаваните в Европа и „европейските граждани се обслужват предимно от търговски платформи на трети държави“[46]. Тези големи платформи често са портал за голям брой бизнес ползватели, които искат да достигнат до крайни потребители навсякъде в Съюза и да контролират важни екосистеми в цифровата икономика. Тяхното положение и правилата, които определят на своите платформи, могат да доведат до условия за нелоялни практики за предприятията, които ги използват, да навредят на потребителите, както и да ограничат възможността за оспорване и да създадат нееднакви условия на конкуренция за други дружества. Друго опасение в рамките на цифровата среда е свързано с търговията и обмена на незаконни стоки, услуги и съдържание онлайн, както и със злоупотребата с онлайн услуги за увеличаване на разпространението на дезинформация и за други вредни цели. **Съвременната свързаност вече не е съвкупност от отделни технологии — спътници, подводни кабели, мобилни и фиксирани мрежи —** а представлява дълбоко взаимосвързана екосистема. За да се отговори на нарастващото търсене на приложения с ограничено закъснение от критично значение, като например автономни превозни средства и дистанционна хирургия, е необходимо през всички тези домейни [47] да преминат безпроблемно все по-големи количества данни, тъй като прекъсванията в един от тях могат да повлияят на характеристиките и сигурността на цялата мрежа. Това ще изисква глобален подход в близко бъдеще, при който в една унифицирана, устойчива и глобална оптимизирана система са обхванати от орбиталните активи до свързаните заедно наземни инфраструктури. Ето защо трябва да изградим основата сега, с пълно покритие на оптичните линии и ускорено развитие на самостоятелни 5G. Устойчивостта и сигурността на **европейската инфраструктура за свързаност** са изправени пред

[45] Според Open Forum Europe приносът на софтуера с отворен код към БВП на Европейския съюз се оценява на между 65 и 95 милиарда евро. Понастоящем софтуерът с отворен код е в основата на повечето софтуерни решения, тъй като отвореният код представлява около 70 % от всички кодове. Но въпреки че Европа изразходва годишно между 10 и 24 милиарда евро публични средства за софтуер, едва малка част от тях подкрепя пряко европейската промишленост с отворен код, която се състои предимно от малки и средни предприятия (МСП), стартиращи предприятия и индивидуални разработчици (Blind, K.; Böhm, M., Grzegorzewska, P., Katz, A., Muto, S., Pätsch, S., Schubert, T. (2021 г.). The impact of Open Source Software and Hardware on technological independence, competitiveness and innovation in the EU economy (Въздействието на софтуера и хардуера с отворен код върху технологичната независимост, конкурентоспособността и иновациите в икономиката на ЕС), окончателен доклад от проучването. Брюксел).

[46] Draghi, M., *Бъдещето на европейската конкурентоспособност*, 2024 г.

[47] Statista, 2025 г. (Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2023, with forecasts from 2024 to 2028 (Обем от данни/информация, създадени, събрани, копирани и използвани в световен мащаб от 2010 г. до 2023 г., с прогнози от 2024 г. до 2028 г.).

все по-големи предизвикателства в резултат на геополитическата и технологичната сложност на настоящата цифрова среда. Пълноценното прилагането на **инструментариума на ЕС за 5G** и насърчаването на **самостоятелните 5G мрежи** са от съществено значение за ограничаване на рисковете за сигурността, свързани с **мобилната свързаност**. Освен това основните инфраструктури, като **подводни кабели за данни**, остават уязвими спрямо физически саботаж, рискове и предизвикателства, които са разгледани в Плана за действие относно сигурността на кабелите[48]. Успоредно с това автономността на ЕС в областта на комуникациите е нарушена от силната му зависимост от **неевропейски спътникови системи** — критична зависимост, която беше ясно установена по време на войната в Украйна, когато SpaceX многократно заплаши да прекъсне предоставянето на спътникови услуги на Starlink.

Накрая, рискът от цифрова зависимост е **критичен в системни сектори като финансовия сектор**. Понастоящем ЕС не разполага с единна платежна система и макар че само седем държави от еврозоната имат свои собствени национални платежни системи,[49] **ЕС разчита като цяло в голяма степен на международни платежни картови схеми, представляващи над 64 % от всички трансакции с карти в еврозоната**[50]**.** Освен това плащанията чрез мобилни приложения, доминирани от неевропейски технологични дружества (като Apple Pay, Google Pay и PayPal), вече представляват близо една десета от трансакциите на дребно и показват годишен ръст, измерен с двуцифрено число. Тези развития излагат ЕС на геополитически и кибернетични рискове. Законодателното предложение на Комисията относно цифровото евро, прието през юни 2023 г., продължи да е предмет на междуинституционални преговори през 2024 г. Окончателното решение за издаването му ще бъде взето от Европейската централна банка, след приключване на законодателния процес.

4. Използване на цифровизацията за капацитета на ЕС в областта на отбраната

Цифровите технологии са крайъгълен камък в усилията на ЕС за укрепване на неговата сигурност, стратегическа автономност и отбранителни способности. Чрез оползотворяване на потенциала на полезните взаимодействия между гражданските и отбранителните приложения на ИИ, ЕС може да отключи нови възможности за иновации, да повиши конкурентоспособността на Европа и да засили стратегическата си автономност в тази област от критично значение.

Надеждните и сигурни комуникационни мрежи са от съществено значение за съвременните операции в областта на отбраната. Суверенната инфраструктурата за спътникови комуникации е жизненоважно за независимата отбрана и реагирането при кризи. Интегрирането на 5G и 6G технологиите допълнително ще подобри сигурните оперативни възможности в реално време в различните области. Успоредно с това суверенните мрежи в облак са много важни, за да се гарантира, че чувствителните данни във връзка с отбраната се съхраняват, обработват и защитават по сигурен начин в рамките на юрисдикцията на ЕС. **ИИ** представлява трансформираща сила както в граждански, така и във военен контекст, тъй като използващите ИИ системи са ключови за ускоряване на откриването на заплахи, подобряване на вземането на решения и оказването на подкрепа за автономни операции.

[48] План за действие на ЕС относно сигурността на кабелите, JOIN(2025) 9 final.

[49] The digital euro: maintaining the autonomy of the monetary system (Цифровото евро: запазване на автономността на паричната система), основна реч на Philip R. Lane, 2025 г.

[50] Дял на международните платежни картови схеми в общия брой инициирани по електронен път плащания с карти, издадени в еврозоната, и приети трансакции в световен мащаб за първата половина на 2023 г. Въз основа на данни, събрани съгласно Регламент (ЕС) № 1409/2013 на Европейската централна банка относно статистиката на плащанията (ЕЦБ/2013/43), с измененията.

Полупроводниците са в основата на почти всички съвременни отбранителни способности. Тъй като глобалните вериги на доставките остават уязвими спрямо геополитическото напрежение, Комисията е поела ангажимент да подкрепи една сигурна и суверенна европейска екосистема от полупроводници, основаваща се на пет нови пилотни линии с обща инвестиция в размер на 3,7 милиарда евро, които вече **могат да обслужват** и приложения в областта на отбраната.

Фигура 8: Нарастващото припокриване между областите на цифровата и отбранителната политика

Квантовите технологии все повече ще оформят бъдещето на сигурните комуникации, наблюдението и изчисленията. Чрез инициативи като EuroQCS, EuroQCI и водещата инициатива в областта на квантовите технологии ЕС инвестира в квантови изчислителни технологии за решаване на сложни проблеми, свръхсигурни комуникации, гравиметрични датчици и прецизно определяне на местоположението, навигация и синхронизация —посочват се само няколко, които обслужват както отбранителни, така и граждански приложения и критични инфраструктури.

Развитието и **разрастването на стартиращи предприятия и еднорози с двойно предназначение** са от съществено значение за осигуряване на дългосрочната стратегическа конкурентоспособност на Европа. **Разликата в инвестициите в областта на отбраната от 1,25 трилиона евро** от 2006 г. насам е показателна обаче за хроничен недостиг на инвестиции, особено за стартиращите предприятия в областта на наукоемките технологии, което включва недостиг от 4 милиарда евро за МСП, който възпрепятства иновациите[51]. Преодоляването на тази разлика изисква устойчиви инвестиции, по-добра интеграция на цифровите и отбранителните стратегии и целенасочена подкрепа за **технологии с двойно предназначение** и

[51] Европейска комисия, Анализ на недостига на инвестиции в отбраната и бъдещите действия, 2024 г.

иновационни екосистеми. **Продължаващите пречки пред частните инвестиции**, включително остарелите политики за борба с изключването, ограниченията, свързани с екологичните и социалните стандарти и стандартите за управление (ESG), и липсата на финансови инструменти, насочени към отбраната[52], възпрепятстваха растежа на цифрово интензивни МСП и стартиращи предприятия, разработващи решения в областта на отбраната или такива с двойно предназначение. Около 40 % от малките и средни предприятия в областта на отбраната все още срещат трудности при достъпа до източници на финансиране, особено по време на етапа на растеж[53].

В заключение, на фона на променящата се геополитическа обстановка и променящия се характер на войната, усилията на Комисията за интегриране на цифровите технологии в отбранителната екосистема — и обратно — са от съществено значение за укрепване на сигурността, устойчивостта и технологичното лидерство на ЕС. Инициативите, насочени към гражданските цели, положиха важна основа за овладяване на авангардни цифрови технологии като ИИ, квантови изчислителни технологии и полупроводници в подкрепа на отбранителните способности. Независимо от това продължават да са налице ключови предизвикателства, включително необходимостта от по-задълбочена интеграция на политиките, преодоляване на пропуските в цифровата инфраструктура и ускоряване на иновациите чрез целенасочени инвестиции в технологии с двойно предназначение и засилена координация между цифровите и отбранителните стратегии.

5. Международни аспекти на цифровото десетилетие

Цифровата трансформация преобразява икономиките и обществата в цяла Европа и в световен мащаб, като засилва стратегическия интерес на ЕС за осигуряване на технологична конкурентоспособност като основа на дългосрочния политически суверенитет. Като се основава на силните страни и вътрешните политики и действия на ЕС, **международната цифрова стратегия за Европейския съюз**[54] има за цел i) да се повиши технологичната конкурентоспособност на ЕС чрез икономическо и стопанско сътрудничество с доверени партньори, ii) да се насърчи постигане на високо равнище на сигурност за ЕС и неговите партньори и iii) да се формират глобално електронно управление и стандарти в съответствие с основания на ценностите подход на ЕС.

Комисията продължи да разработва своята **мрежа на Съвета по търговия и технологии (ТТС) и цифровите партньорства**. Освен това ЕС разшири обхвата на все по-нарастващия си портфейл от споразумения за свободна търговия и споразумения за цифрова търговия, с които се определят високи стандарти за цифрова търговия и се предоставя платформа за сътрудничество по въпроси, свързани с цифровата търговия. **Стратегията „Global Gateway“** играе ключова роля в насърчаването на инвестициите в цифрова инфраструктура, предимно за осигуряване на 5G мрежи, предоставени от доверени потенциални оференти, и сигурността и издръжливостта на подводните кабели. В по-широк смисъл, със стратегията „Global Gateway“ се укрепва **ролята на Европа като доверен партньор в рамките на глобалната свързаност**. Освен това Комисията подкрепя усилията за цифрова трансформация в **държавите, обхванати от процеса на разширяване, и съседните на ЕС държави**, като същевременно участва в **многостранни форуми за стимулиране на напредъка по ключови въпроси** като управлението на ИИ (включително

[52] Dealroom.co и иновационен фонд по линия на НАТО, Defence, Security and Resilience in Europe: The state of startups and venture capital (Отбрана, сигурност и устойчивост в Европа: състояние на стартиращите предприятия и рисковия капитал), февруари 2025 г.
[53] Европейска комисия, доклад относно „ Достъп до капиталово финансиране за европейските МСП в областта на отбраната“, ноември 2023 г.
[54] Международна стратегия на Европейския съюз в областта на цифровите технологии, JOIN(2025) 140 final.

процеса на Г-7 за изкуствения интелект в Хирошима и Конвенцията на Съвета на Европа) или насърчаването на сигурни и съвместими със защитата на данните цифрови публични инфраструктури (особено в Г-20).

Накрая, **Декларацията относно цифровите права и принципите за цифровото десетилетие**[55] оказва значително влияние върху международните дискусии, като служи за вдъхновение за няколко международни декларации[56] и допринася за първата всеобхватна рамка за глобално електронно управление. Като популяризира своите ценности и стандарти в световен мащаб, ЕС помага за оформянето на бъдещето на цифровата икономика и гарантира, че то е съобразено с неговите стратегически интереси и ценности.

6. Заключение

На фона на засилващия се геополитически натиск, бързите технологични промени и нарастващата глобална конкуренция **с цифровото десетилетие се затвърждава решимостта на ЕС да оформи цифрово бъдеще,** което се основава на технологичния суверенитет, конкурентоспособността, иновациите, устойчивостта и издръжливостта.

Тъй като ЕС навлиза в ключовата втора половина на цифровото десетилетие е възможно **2025 г. да бъде моментът, в който амбицията се превръща в трайно въздействие**. Направените сега избори ще определят дали Европа ще завърши прехода си от пионер в областта на регулаторната дейност към световен лидер в областта на суверенните, сигурни и етични цифрови технологии. В доклада се подчертава значението на това да се отговори с **единство, решителност и постоянни усилия**.

Макар че ЕС е изострил стратегическия си фокус и е постигнал действителен напредък, **основните предизвикателства** продължават да нарушават темпа и устойчивостта на неговата цифрова трансформация. **Недостигът на умения, пропуските в инфраструктурата** — особено в областта на свързаността и основополагащите технологии — и **все по-големите опасения във връзка със сигурността и суверенитета** изискват спешно внимание. Разпокъсаните пазари, прекалено сложните разпоредби, възможното напрежение относно енергийния капацитет и недостатъчната **социална устойчивост и гаранции** също ограничават способността на ЕС за разрастване на иновациите и за отключване на пълния потенциал на частния му капитал.

В констатациите от настоящия доклад се изтъква значението на **по-последователните действия, съсредоточаването върху тези вътрешни пречки** и даването на приоритет на ускоряването на иновационните цикли, разпространението на стратегическите технологии в рамките на единния пазар и инвестициите в областта на суверенитета и сигурността на неговата цифрова екосистема. В това отношение приетите от държавите членки национални пътни карти бележат решаващ повратен момент. Техният успех зависи не само от амбицията, но и от последователното, дългосрочно изпълнение и съгласуваност на всички равнища на управление. Това включва също и **пълноценното използване на механизмите за функциониране —** от КЕЦИ и предстоящия Законодателен акт на ЕС за развитие на компютърните услуги в облак и ИИ, Европейския портфейл, ОРЗД, Законодателния акт за цифровите услуги (DSA), Акта за цифровите пазари (DMA) и Акта за изкуствения интелект **—** до предстоящото предложение за „28-и[режим]“ **—** както и **по-добро съгласуване на инвестициите с реалните нужди**.

[55] Европейска декларация относно цифровите права и принципите за цифровото десетилетие, (2023/C 23/01).
[56] Декларацията на ОИСР за надеждно, устойчиво и приобщаващо цифрово бъдеще и дискусиите за Глобален цифров пакт на ООН (GDC).

Залогът е висок. Без решителни и по-нататъшни координирани действия **ЕС е изложен на риск от пропускане на значителни ползи**. Според проучването на Службата на ЕП за парламентарни изследвания (EPRS) една амбициозна, координирана политика би могла потенциално да увеличи БВП на ЕС с 1,84 % в сравнение с изходното равнище въз основа на повишена производителност, по-ефективни обществени услуги и процъфтяваща иновационна екосистема[57]. Като превърне колективните си силни страни в стратегическо предимство и поддържа координирани действия във времето Европа може не само да постигне целите на цифровото десетилетие, но и да заеме водеща позиция в оформянето на цифрово бъдеще, основано на устойчивост, доверие и споделен просперитет.

Постигането на тази визия изисква голяма колективна отговорност от всички държави членки и сътрудничество с всички участващи страни, включително градове, местни и регионални групи, с цел да се осъществят цифрови политики, които имат осезаемо въздействие върху гражданите, предприятията и обществените услуги.

Като вземе предвид представените в настоящия доклад доказателства, Комисията ще продължи обсъжданията с държавите членки, Европейския парламент и заинтересованите страни относно начините за постигане на съвместен напредък, като се използва механизмът за управление на цифровото десетилетие, а именно Съветът за цифровото десетилетие. Докладът ще осигури информация и за сътрудничеството със заинтересованите страни и партньорите извън ЕС.

Както е посочено в ППЦД, Комисията **ще следи и ще оценява изпълнението на тези препоръки** и ще докладва за постигнатия напредък в Състоянието на цифровото десетилетие за 2026 г. Комисията ще започне и подготовката на прегледа на ППЦД, планиран до юни 2026 г. Това ще предостави възможност за стратегическо подход по отношение на рамката, целите и управлението на цифровото десетилетие, за да се отговори по-добре на променящите се геополитически, технологични и обществени реалности.

[57] EPRS, Benefit of an EU strategic innovation agenda (Ползата от стратегическата програма на ЕС за иновации), Цената на отказа от Европа, 2025 г.